

Sajtóközlemény

1. A Reformszövetség megbízásából készült Kopint-Tárki tanulmány **a gazdasági növekedés dinamizálásának lehetőségét az államháztartási kiadások csökkentése mellett** vizsgálja. Ma a magyar gazdaság – a visegrádi régió más országaival történő összevetésben is feltűnő – külső pénzügyi sebezhetősége és növekedési problémái mögött a gazdaság egyik legnagyobb strukturális gyengesége húzódik meg: az állam elvonja a jövedelem megtermelésére képes gazdasági szereplőktől jövedelmük átlagosan majdnem felét, és ennek nagy részét lényegesen alacsonyabb hatékonysággal használja fel, mint ahogyan az eredeti jövedelemtulajdonosok tennék. Mindez alacsony beruházási hajlandóságot, gyenge tőkevonzó képességet magas adóelkerülési hajlamot és a rejtett gazdaság kiterjedtségét eredményezi, ami – változatlan gazdaságpolitikai koncepció mellett – a legális gazdaságban maradók egyre szűkebb rétegének mind nagyobb adóztatásához vezet. Ennek alapján a tanulmány a magyar gazdaság jelenlegi helyzetéből való fontos kitörési pontot **az államháztartás kiadásainak csökkentésében** – és ezzel az adóterhek mérséklésének lehetőségében – látja.

2. A tanulmány az állami kiadások csökkentésének lehetőségét és ennek a középtávú makrogazdasági pályára gyakorolt hatását vázolja fel **a 2013-ig terjedő időszakra**.¹ Ez a koncepció a monetáris politikát csak passzívan érinti, amennyiben a fiskális politikai lépések következtében szélesedő mozgásterét veszi figyelembe. Az állami kiadások csökkentésére olyan lépéseket javasolunk, amelyeknél a fiskális szempontok mellett az igazságosabb elosztási szempontok is érvényesülnek. A tanulmány fő megállapításait egy téziszjegyzék összegzi, az fő lépések háttérmagyarázata, elemzése ugyanakkor a tanulmány mellékleteinek kötetében található.

3. A nemzetközi összehasonlítás egyértelműen rámutat, hogy Magyarországon ma elsősorban 4 állami funkció emészt fel lényegesen nagyobb összeget a GDP-arányában, mint a hozzánk hasonló fejlettségű országokban: 1) **az állam működésére**, 2) **a kamatfizetésre**, 3) **a gazdasági célokra**, valamint 4) **a szociális védelemre** (beleértve a nyugdíjköltségeket is) fordított kiadások. A kamatterhek adott pillanatban adottságnak tekinthetők, sikeres kiadáscsökkentés esetén ugyanakkor gyorsan mérséklődhet a jelenlegi kiugróan magas kamatfelár, és ennek köszönhetően középtávon maguk a kamatterhek is érdemben csökkenhetnek. Elemzésünk szerint az állam kiadásainak döntően az állami működési, gazdasági és szociális területeken 2009-2011-ben történő jelentős, 2012-13-ban pedig viszonylag kisebb csökkentésével, és ezzel egyidejűleg az egyéb kiadások reálértékben való befagyasztásával **a mai, GDP-arányában 50%-os kiadási szint 2013-ra 42%-ra csökkenthető**.

4. **2009-ben**, az elfogadott költségvetési változathoz képest **355 milliárd forint megtakarításból** 200-210 milliárd forint a kisebb gazdasági növekedés miatti kiadáscsökkentést szolgálja, hogy a hiányt a GDP 3%-a alatt lehessen tartani. A további kiadáscsökkentések zöme **2010-re** (2009-es árszinten **470 milliárd forint**), illetve **2011-re** (2009-es árszinten **270 milliárd forint**) esik. Ezen belül 2009. évi árszinten mérve, az államháztartás működési kiadásainál (ideértve az önkormányzatokat) 2013-ig összesen 550 milliárd forintos, a nyugdíjrendszerben mintegy 335 milliárd forintos, a gazdasági funkcióknál pedig **mintegy 160 milliárd forintos megtakarítás** érhető el. További 100 milliárd forintos megtakarítási lehetőséget látunk a szociális támogatásoknál (beleértve a gázár-támogatást), 80 milliárdot a család- és gyerektámogatásoknál, 50 milliárdot a Munkaerőpiaci Alapnál, 20-20 milliárdot pedig a felsőoktatásnál és – kizárólag a műsorszóráshoz kapcsolódóan – a kulturális kiadásoknál. **A**

---

¹ Megjegyzendő, hogy a kapcsolódó reálgazdasági teendőkkel, illetve az adórendszer átalakításával a Reformszövetség Chikán Attila, illetve Oszkó Péter vezette munkacsoportjának tanulmánya foglalkozik.

kiadási megtakarításokat döntően az adóteher könnyítésére, kisebb részben pedig további hiánycsökkentésre lehet fordítani.

5. Az **állam működési kiadásainál** 2009-ben elemzésünk szerint 200 milliárd forintos, 2010-2013 között további 350 milliárd forintos megtakarítás érhető el. Ebből idén 60 milliárd forintot a kormány már megvalósított a költségek zárolásával. További megtakarítási lehetőségek adódnak a dologi kiadások csökkentéséből, a kompetenciák tisztázásából, a felesleges háttérintézmények megszüntetéséből, a kiszerezések erőteljes csökkentéséből adódnak. Nem alkalmas eszköz ugyanakkor a központilag meghatározott létszámcsoökkentés, célszerűbb a teljes költségek korlátozása, egyidejűleg a tárcavezetőnek a felelős gazdálkodással szembeni szigorú elvárások érvényesítésével. Az önkormányzati rendszer racionálissá tételéből és az önkormányzati képviselők javadalmazásának korlátozásából is adódik mintegy 30 milliárd Ft-os megtakarítás.

6. A **gazdasági** funkcióknál évről-évre nagyobb összeget emészt fel az átláthatatlan gazdálkodású **MÁV-csoport állami támogatása**. Pusztán a munkaerő hatékonyságának javításával, a korrupciós veszteségek és a szuboptimális finanszírozási szerkezet okozta többletkiadások csökkentésével összességében mintegy 85 Mrd forintos megtakarításra van lehetőség éves szinten. További kisebb kiadás-megtakarítási lehetőség van bizonyos szektorális és regionális fejlesztési támogatásoknál, ha az egyedi kormányzati döntésekkel megítélt támogatások helyett az általánosan alacsonyabb adószint segíti a tőkevonást.

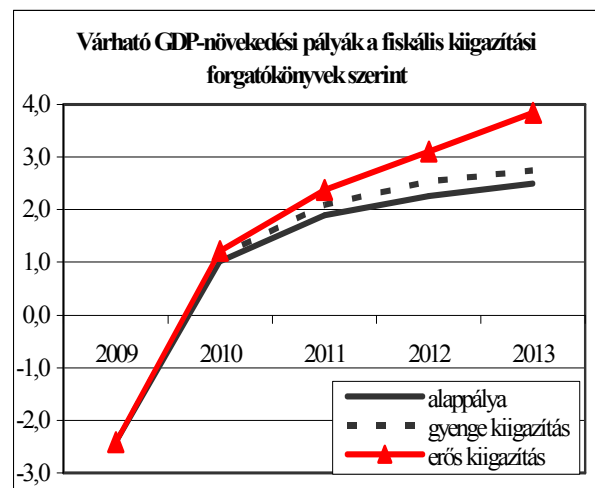
7. Magyarországon a **nyugdíjráfordítások** aránya a GDP-ben folyamatosan növekvő, ami akkor sem tartható fenn, ha a kiadások célja önmagában érthető. Rövidtávon a legfontosabb, a rendszer logikájával ellentétes és a költségvetést súlyosan terhelő kifizetéseket célszerű rendezni: a 13. havi nyugdíjakat, illetve a foglalkoztatásra ellenőrző hatásokat kifejtő opciókat – a korengedményes nyugdíj és foglalkoztatás egyidejűsége – csökkenteni. Mindebből 2013-ig között összesen mintegy 335 milliárd forintnyi kiadás megtakarítására van lehetőség, a szabályozási korlátok miatt elsősorban 2009-2010-ben, illetve 2013-ban. A **család- és gyermektámogatások** az ország jelenlegi teherbíró képessége alapján túlságosan nagyra nőttek, 2-3 év alatt 0,25 százalékpontos visszavágásuk a GDP arányában 70-80 milliárd Ft-os megtakarítást jelentene. Munkaerőpiaci szempontból hasznos lenne a gyes idejének rövidítése, a jogosultság szűkítése vagy eltörlése, de ez csak akkor nem okoz súlyos szociális feszültségeket, ha ugyanakkor **bővítjük a gyermekgondozó intézmény-hálózatot**, segítjük a kismamák munkaerőpiacra történő visszalépését, illetve a részmunkaidős- és távmunka kínálatának bővülését. A gyes visszametszésénél elért megtakarítások egy részét ezekre a programokra kell fordítani. A gyes melletti teljes munkaidőben történő munkavállalást viszont semmiképpen nem indokolt fenntartani. A családtámogatások visszavágásának másik lehetősége a családi pótlék szelektív csökkentése, a jövedelemhez kötött jogosultság bevezetésével vagy a családi pótlék bruttósításával és megadóztatásával, ami az egy főre jutó jövedelem-határ meghúzásától függően – 50-70 milliárd Ft megtakarítást eredményezhet. A **szociális támogatások** körében valamennyi alanyi jogon járó állami támogatást célszerű megszüntetni és az adóalap bővítése helyett jövedelem határhoz kötni. A gázárak tartós és tendencia-szerű csökkenése alapján 2010-11-ben javasoljuk emellett megszüntetni az ártámogatást.

8. A közoktatásban nem látunk költségvetési megtakarítási lehetőségeket, a jelenlegi forrásokat ugyanakkor nyilvánvalóan sokkal hatékonyabban és célzottabban kellene felhasználni. A már ma is enyhe túlkínálattal bíró **felsőoktatási** kapacitások ugyanakkor demográfiai okok (a 18-25 éves korosztály létszámának csökkenése) miatt változatlanág esetén 2013-ra mintegy 20-25%-kal is haladna meg a hallgatói keresletet, ennek alapján az intézmények közötti minőségi szelekció mellett az államilag finanszírozott helyek enyhe

csökkentésével 2010-2011-ben mintegy évi 10 milliárd Ft-ot meg lehetne takarítani. A magyar **egészségügyi ellátórendszer** ugyanakkor túlhasznált, erőforrás-hiányos, azaz változatlan szerkezetben és működésben – kizárólag a technikai hatékonyság javításával, azaz a belső tartalékok feltárásával – már nem lehet komoly kockázatok és társadalmi áldozat nélkül érdemi forrást kivonni belőle.

9. A vázolt, erőteljes kiadáscsökkentésen alapuló kiigazítás nem csupán az államháztartási gondokat orvosolhatja, hanem részben a magyar gazdaság jelenlegi súlyos növekedési problémáit is. Amennyiben az állami kiadáscsökkentés, és ezzel egyidejűleg az adóterhek tartós és fenntartható csökkenése már 2009 közepéig elindul, annak **pozitív növekedési hatásai már 2010 második felétől** jelentkehetnek, a 2011-2013 közötti időszakban pedig jelentősen gyorsítják majd a gazdasági növekedést, a jelenleg 2,5% alattira becsült potenciális növekedési rátát ismét a 3-4% közötti tartományba tolva. Mivel a feltételezett pozitív növekedési hatások döntően **a hitelesség megteremtésén és a gazdasági szereplők várakozásainak pozitív irányú módosulásán** keresztül juthatnak érvényre, a fiskális kiigazítás csak akkor lehet – növekedési értelemben is – sikeres, ha a magángazdasági szereplők (a hitelezést biztosító pénzpiac, a beruházó vállalkozások és a fogyasztó, hitelfeltevő lakosság) vitathatatlanul meggyőzőnek tartják. Erre **csak jelentős, erőteljes kiadáscsökkentő kiigazító lépések esetén** van esély – a tétova, elégtelen mértékű kiigazítás azzal a veszéllyel fenyegetne, hogy a növekedést lassító keresletkorlátozó lépések teljességgel érvényre jutnának, miközben a remélt pozitív növekedési impulzusok egyáltalán nem jelentkeznének. Ugyanakkor éppen a – kiugró kamatfelárban és a gyenge árfolyamban, illetve szélsőséges árfolyam-ingadozásban is tetten oltó – különösen rossz magyar induló helyzet következtében egy hitelesnek érzékelt kiigazítás pozitív hatásai viszonylag gyorsan jelentkehetnek, és viszonylag erősek lehetnek.

10. A növekedést serkentő hatások legfontosabb csatornája Magyarországon egyértelműen a **kamatprémium csökkenése** lehet, amely élénkíti a beruházást és a magánfogyasztást, emellett a kormányzati adósságszolgálat terheit is mérsékli. A befektetők által hitelesként elfogadott kiigazítás esetén jelentősen élénkülő **működőtőke-beáramlással** is lehet számolni, amit a forint árfolyamának konszolidálódása is kísér, serkentve a magánfogyasztást, illetve a beruházást. A tapasztalatok szerint a kiadás alapú fiskális konszolidációk sikerességét, pozitív növekedési hatásait jelentősen fokozzák a **szociális paktumok**, a munkavállalók, a munkaadók és a kormányzat közötti ár-bér-adó megállapodások. Erre mindenképp törekedni kell, még az esetleges átmeneti kudarcok után is. Pozitív forgatókönyv esetén **a monetáris politika mozgástere is látványosan kibővül**, és a sikeres fiskális kiigazítással párhuzamosan látványos és gyors kamatcsökkentések sorozatával 1-2 éves időtávon belül minimálisra csökkenthető az euróövezeti gazdaságokhoz viszonyított magyar kamatprémium. A fiskális és a monetáris politika összhangját alapvetően segíti egy **hiteles és gyors euróbevezetési menetrend** kijelölése (2009 végi ERM-2-csatlakozással, illetve a 2012-2013-as euróövezeti belépéssel).

Javaslat az államháztartási kiadások csökkentésére (milliárd forint)

Kiadási funkciók	2009-re elfogadott kölségvetés	Kiadási megtakarítás (milliárd forint)					Összesen
		2009	2010	2011	2012	2013	
Államháztartás működési kiadások	1200	130	70	140	40	0	380
13. havi közalkalmazotti kifizetés felfüggesztése (funkciónként nem felosztható)		70	70				140
Védelem, rendvédelem	714	0	0	0	0	0	0
Oktatás	1 602	0	10	10	0	0	20
Egészségügy	1 248	10	0	0	0	0	10
Nyugdíj	2 800	65	120	10	10	130	335
Családtámogatás	543	20	30	20	10	0	80
Munkaerő-piaci Alap állami befizetése	419	0	50	0	0	0	50
Egyéb szociális	1 080	20	30	20	20	10	100
Lakásügyek, településügyek	520	0	10	10	10	0	30
Kultúra (műsorszórás)	382	0	20	0	0	0	20
Gazdasági funkciók	1889	40	60	60	0	0	160
Megtakarítás összesen, 5 év alatt		355	470	270	90	140	1 325

A kiadáscsökkentés és adó-mérséklés számított fiskális hatásai (md ft)

	2009-re elfogadott kölségvetés	2009	2010	2011	2012	2013
Egyszeri megtakarítási lépések		355	470	270	90	140
A kiadások reálértéken való befagyasztásának megtakarítási hatása			170	346	465	642
Kiadási többlet: az EU-projektek ko-finanszírozása***			-100	-100	-100	-100
Az alacsonyabb kamatfizetés miatti megtakarítás			111	112	113	133
Egyszeri és folyamatos megtakarítások összesen		355	650	631	588	815
Nominális GDP a növekedési többlet figyelembe vételével md ft	27 690	27 200	28 218	29 611	31 293	33 305
Államháztartási kiadások az egyszeri megtakarítások és a kiadások reálértékben való befagyasztása mellett md ft	13 988	13 633	13 492	13 561	13 823	14 033
Kiadás/GDP	50,52	50,12	47,82	45,80	44,17	42,14
Éves adócsökkentés lehetősége a 2,5%-os államháztartási hiány fenntartása mellett		150	600	640	580	780
Kumulált adócsökkentés		150	750	1390	1970	2750

Lezárva: 2009. február 24.